

ΑΝΤΩΝΗΣ ΕΛΛΗΝΑΣ:
Εστιάζουμε στα πρόσωπα
αντί στα θέματα, με
αποτέλεσμα οι θεσμοί
να συνεχίζουν να νοσούν
και τα θέματα να συνεχίζουν
να υπάρχουν

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στην Αντιγόνη Σολομωνίδου-Δρουσιώτου
antigoni.drousiouti@phileleftheros.com

**Η προεδρία
Τραμπ δίχασε
τους Αμερικανούς**

- Πώς βλέπετε την πορεία του Ντόναλντ Τραμπ;
- Η προεδρία του έχει συνοδευτεί από ισχυρή οικονομική ανάπτυξη, που συνήθως μετρά στον τρόπο που ψηφίζουν οι Αμερικανοί. Από την άλλη, σπέτχσε σε βασικές του προγραμματικές πολιτικές, όπως η αναστροφή του Obama-care ή ο τερματισμός της παράνομης μετανάστευσης. Η προεδρία του δίχασε τόσο τους Αμερικανούς όσο και τους συμμάχους της Αμερικής, δημιουργήσε αβεβαιότητα για τη δέσμευση της χώρας στον φιλελευθερισμό και προκάλεσε μεγάλες τριβές με σχεδόν όλους τους βασικούς εμπορικούς εταίρους της Αμερικής.
- Στο εξωτερικό το φιλελεύθερο σύστημα που έστησε η Αμερική βάλλεται από τους ίδιους τους Αμερικανούς;
- Σίγουρα έτσι φαίνεται όταν η Αμερική αρχίζει να βάζει δασμούς, να αμφισβητεί την ύπαρξη και πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να αποσύρει στρατιωτικά και να υπονομεύει διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες. Εντούτοις, είναι ακόμα νωρίς για να κριθούν οι καθαρές επιδράσεις της πολιτικής Τραμπ στις διεθνείς σχέσεις.

**Εξαντλούμαστε σε πρόσκαιρες
φωνασκίες αντί θεσμικές θεραπείες**

Ανησυχεί για την ποιότητα της Δημοκρατίας, τόσο στην Κύπρο όσο και αλλού. Γι' αυτό τη δισετήχ χρονιά που μόλις ξεκίνησε ο αναληρωτής καθηγητής του Τμήματος Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, Αντώνης Έλληνας, αναμένει πως πέραν των ζητημάτων που προκύπτουν σε σχέση με την ΑΟΖ, θα έχει ενδιαφέρον η επιτυχής ολοκλήρωση της εφαρμογής του ΓΕΣΥ και η προσπάθεια για εκσυγχρονισμό διαφόρων θεσμών, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, του δημόσιου τομέα και των Δικαστηρίων. Αλλά, όπως επισημαίνει, ακόμα και αν επιτευχθούν αυτές οι αλλαγές, δεν θα θεραπεύσουν τις θεσμικές παθολογίες που αντιμετωπίζει σήμερα η Δημοκρατία στην Κύπρο. Να αλλάξουν την πορεία διάβρωσης της από τη συστημική έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας, από τις νομιμοποιημένες μορφές διαφθοράς που υπάρχουν στο σύστημα. Αντλεί όμως αισιοδοξία για την Κύπρο του 2020 από τους νέους, που συνεχίζουν να αγαπούν και προσπαθούν για το σύνολο.

Η Κύπρος βρίσκεται ένα βήμα πριν την προσαγωγή της στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για δεκάδες παραβάσεις περιβαλλοντικών οδηγιών

- Ποια θέματα καθόρισαν την εγκώρια πολιτική ατζέντα το 2019;
- Στην Κύπρο κυριάρχησαν στον δημόσιο διάλογο θέματα εσωτερικής διακυβέρνησης. Χωρίς ουσιαστικές εξελίξεις στο Κυπριακό, πλην των προκλήσεων της Τουρκίας στην κυπριακή ΑΟΖ, η προσοχή στράφηκε κυρίως σε ζητήματα όπως η λειτουργία του Γενικού Σχεδίου Υγείας και οι αλλαγές στη δημόσια εκπαίδευση. Το τελευταίο διάστημα κυριάρχησαν επίσης οι στρεβλώσεις και προβλήματα που έχει δημιουργήσει η πολιτική των πολιτογραφήσεων. Δυστυχώς, το όνομα της Κύπρου συνδέθηκε ξανά με το ξέπλευμα. Ενώ η πολιτική των πολιτογραφήσεων συνέβαλε αρκικά στην ανάκαμψη της οικονομίας από την κρίση, η προχειρότητα, η αδιαφάνεια και η διαπλοκή την έχουν μετατρέψει σε εργαλείο εύκολου πλουτισμού όσων έχουν ευκόλη πρόσβαση στην εξουσία – ο ορισμός του ευνοϊκού καπιταλισμού (crony capitalism).

- Τι εννοείτε;
- Η πολιτική διαβητηρών έχει μετατραπεί στο κατεχόμενο παράδειγμα ενός οικονομικού μοντέλου που στήριζόταν στην εγγύτητα μερικών δεκάδων επιχειρηματιών με το πολιτικό κατεστημένο, αντί στην αξία που δίνει η αγορά στην επιχειρηματική τους δραστηριότητα.
- Το μοντέλο αυτό είναι απότοκο της κρίσης;
- Πιστεύω πως όχι. Μετά την κρίση, όμως, όχι μόνο δεν διορθώθηκαν οι στρεβλώσεις που δημιουργήσαν τα προβλήματα, αλλά έχουν πολλαπλασιαστεί. Η πολιτική των διαβητηρών είναι μια ισχυρή ένδειξη αυτών των στρεβλώσεων. Οι οικονομικοί δρώντες που συνέβαλαν στη δημιουργία της κρίσης με τον αλόγιστο δανεισμό επιβραβεύθηκαν με την πολιτική των διαβητηρών και τους γεννοιδωδωδους συντελεστές δόμησης. Σε ένα υγιές σύστημα, επιβραβεύονται οι πετυχημένοι και όχι οι αποτυχημένοι δρώντες.
- Τι πάει λάθος, λοιπόν, τα άτομα είναι η αιτία;
- Σε πολιτικό επίπεδο υπάρχουν πολλές θεσμικές παθολογίες που έρχονται κατά καιρούς στην επιφάνεια, αλλά μετά τις ξεχνοούμε. Και ήρθαν στην επιφάνεια και με το θέμα των διαβητηρών αλλά και με άλλα ζητήματα όπως επιδοτήσεις για ΑΠΕ, αδειοδοτήσεις σε περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές κτλ.
- Τι εννοείτε «θεσμικές παθολογίες»;
- Κατ' αρχήν η έλλειψη κουλτούρας λογοδοσίας, π.χ. κάτι πήγε λάθος με τις πολιτογραφίες αλλά ουδείς αναλαμβάνει την ευθύνη, ούτε σε πολιτικό ούτε σε διοικητικό επίπεδο. Αυτό δεν είναι καινούργιο στοιχείο αλλά το 2019 το είδαμε να συμβαίνει αρκετές φορές. Σε αυτή την περίπτωση δεν διορίστηκε καν κάποιος για να διερευνήσει τι πήγε λάθος. Έπειτα, είναι η αδιαφάνεια. Να στήνεται μια βιομηχανία διασκατομυριών γύρω από την έκδοση διαβητηρών χωρίς ούτε μία νομοθετική απόφαση, σχεδόν όλα με διοικητικές πράξεις, χωρίς ουσιαστική εμπλοκή του Κοινοβουλίου, το οποίο έμεινε, ενδοχόμενος να επελέξε να μείνει, αμέτοχο.
- Είναι και συνέπειες;
- Και φυσικά ο καιροσκοπισμός. Η υιοθέτηση και ενίσχυση μιας πολιτικής γρήγορων λύσεων χω-

“ Σε ένα υγιές σύστημα, επιβραβεύονται οι πετυχημένοι και όχι οι αποτυχημένοι δρώντες ”

ρίως ιδιαίτερη μελέτη των μεσοπρόθεσμων συνεπειών π.χ. στην κοινωνία, στο περιβάλλον, στο όνομα της Κύπρου. Δυστυχώς, κάποιες από τις συνέπειες αυτές είναι μη αναστρέψιμες. Και όλα αυτά βέβαια συμβαίνουν επειδή υπάρχει μια κουλτούρα ανοχής, από πολιτικούς και πολίτες. Ενδοχόμενος, επειδή οι πλείστοι βολεύονται με την έστω πρόσκαιρη κατάσταση. Δεν είναι τυχαίο που το πρόγραμμα πολιτογραφήσεων φαίνεται να απολαμβάνει πλειοψηφική στήριξη από τους πολίτες.
- Γιατί ενώ αναγνωρίζουμε τα προβλήματα δεν καταφέρνουμε να τα λύσουμε;
- Δεν είμαι βέβαιος ότι τα αναγνωρίζουμε. Νομίζω ότι μας αρκούν πολλές φορές οι πρόσκαιρες και, πολλές φορές, ατεκμηρίωτες φωνασκίες, αντί οι θεσμικές θεραπείες των προβλημάτων. Εστιάζουμε στα πρόσωπα αντί στα θέματα. Με αποτέλεσμα οι θεσμοί να συνεχίζουν να νοσούν και τα θέματα να συνεχίζουν να υπάρχουν.
- Γιατί λέτε ότι νοσούν οι θεσμοί αν κάποια πρόσωπα παρανοούν;
- Πολλά από τα σκάνδαλα που βλέπουμε το φως της δημοσιότητας δεν περιέχουν παρανομίες. Είναι προϊόν της άσκησης της διακριτικής ευχέρειας κρατικών αξιωματόχων, διακριτικής ευχέρειας που τους δίνουν οι σχετικοί νόμοι. Ως κοινωνία, έχουμε ανεχθεί να έχουν τεράστια διακριτική ευχέρεια κάποιοι αξιωματούχοι, χωρίς καν να χρειάζεται να λογοδοτούν για τον τρόπο που τη χρησιμοποιούν.
- Μπορείτε να δώσετε κάποια παραδείγματα αυτής της «διακριτικής ευχέρειας»;
- Αν ένα πρόσωπο που καταζητείται διεθνώς παίρνει κυπριακό διαβητηριο, το πρόβλημα είναι το σύστημα που επιτρέπει σε πολιτικά πρόσωπα και διοικητικούς λειτουργούς να παραχωρούν την άδεια χωρίς να υπάρχουν συνέπειες. Με το ίδιο σκεπτικό, αν ένας επιχειρηματίας λάβει άδεια να κτίσει σε μια περιβαλλοντικά ευαίσθητη περιοχή, το πρόβλημα δεν είναι μόνο ο επιχειρηματίας αλλά το σύστημα που επιτρέπει στους εκάστοτε κρατούντες να δίνουν τέτοιες άδειες.
- Επανερχόμαστε στο ζήτημα του περιβάλλοντος, «κλιματική έκτακτη ανάγκη» (Climate Emergency) είναι η φράση που επέλεξαν οι επιστήμονες του Λεξικού της Οξφόρδης ως τη «λέξη της χρονιάς»;
- Είναι ενδιαφέρον ότι την ίδια στιγμή που η Ευρωπαϊκή Ένωση κηρύσσει κλιματική και περιβαλλοντική κατάσταση έκτακτης ανάγκης, στην Κύπρο κτίζουμε πύργους όπου φτάνουμε, κόβουμε δέντρα για να μη σκιάζουν φωτοβολταϊκά πάρκα και δίνουμε άδειες για αναπτύξεις σε περιοχές Natura.

Κινούμαστε στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση. Την ίδια στιγμή που η Ευρώπη μιλά για περιβαλλοντικούς κινδύνους, η Κύπρος βρίσκεται ένα βήμα πριν την προσαγωγή της στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για δεκάδες παραβάσεις περιβαλλοντικών οδηγιών. Έστω και με μεγάλη και αδικαιολόγητη καθυστέρηση, η Κομισιόν διαπιστώνει συστημική αμέλεια στην προστασία του περιβάλλοντος.
- Είναι το μεταναστευτικό όπως εξελίσσεται το 'αριθμόν ένα πρόβλημα για την κυπριακή κοινωνία;
- Είναι ένα πολύ σοβαρό ζήτημα που αργά ή γρήγορα θα απασχολήσει έντονα την κυπριακή κοινωνία και, ενδοχόμενος, και την κυπριακή πολιτική.
- Μιλήσατε για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τι αναδεικνύει το νέο ΕΚ;
- Οι τελευταίες εκλογές Αναδεικνύουν τη συρρίκνωση των κυριάρχων ευρωπαϊκών πολιτικών ομάδων, αντανάκλωντας αντίστοιχη συρρίκνωση της Κεντροδεξιάς και Κεντροαριστεράς στις πλείστες χώρες της Ευρώπης. Αναδεικνύουν επίσης την άνοδο φιλο-ευρωπαϊκών πολιτικών ομάδων, όπως των Προσόνων και των Φιλελευθέρων, αλλά και την άνοδο της ευρωφοβικής Δεξιάς. Όπως και σε εθνικό επίπεδο, έτσι και στην Ευρώπη, το πολιτικό πεδίο παραμένει ρευστό και κερματισμένο. Αυτό συνεπάγεται ενίσχυση του πλουραλισμού, αλλά και αποδυνάμωση της συνοχής και συναίνεσης που χρειάζεται για να χαραχθεί μια νέα πορεία για την Ευρώπη. Φαίνεται ότι τα επόμενα χρόνια η Ευρώπη θα συνεχίσει να ψάχνει πορεία.

Δημιουργικές ευκαιρίες για Κύπρο και Ελλάδα

- Θα αλλάξει η ΕΕ τη στάση της έναντι της Τουρκίας;
- Σίγουρα υπάρχουν πολιτικές δυνάμεις εντός των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αντιτίθενται στις επιθετικές πολιτικές της Τουρκίας. Πέραν των πολιτικών εύχων βερμπαλισμών, όμως, είναι αβέβαιο αν η ΕΕ μπορεί να υιοθετήσει μια πιο αυστηρή πολιτική έναντι της Τουρκίας.
- Γιατί αυτός ο πόλεμος δηλώσεων του Γάλλου Προέδρου με την Τουρκία;
- Είναι δύσκολο να αναλύσουμε ορθά τα όσα λέγονται δημοσίως χωρίς να έχουμε υπόψη και τις εγχώριες εσωτερικές ισορροπίες. Το ότι, για παράδειγμα, Μακρόν και Λε Πεν ισοψηφούν στις τελευταίες δημοσκοπήσεις για τις εκλογές του 2022. Ο Μακρόν κάνει μια προσπάθεια το τελευταίο διάστημα να μην αφήσει τη Λε Πεν να κυριαρχήσει στα θέματα μετανάστευσης, ταυτότητας, κτλ. Κάπως έτσι μπαίνει βολικά η Τουρκία στο γαλλικό πολιτικό κάδρο. Αυτό ίσως δημιουργεί ευκαιρίες για την Κύπρο ή την Ελλάδα, αλλά ίσως να δείχνει επίσης και πόσο ευμετάβλητη πιθανό να αποδειχθεί η συγκεκριμένη στάση της Γαλλίας. Θα δούμε.
- Ο Γεωργίου Μακρόν υποστήριξε πως το ΝΑΤΟ είναι «εγκερφαλικό νεκρό» γιατί στις ΗΠΑ κυβερνά ο Ντόναλντ Τραμπ.
- Και πάλι, οφείλουμε να βλέπουμε τις διεθνείς σχέσεις και μέσα από το πρίσμα των εγχώριων πολιτικών δεδομένων, διαχρονικών και σύγχρονων. Οι σχέσεις Γαλλίας και ΗΠΑ πέρασαν από διάφορες φάσεις τη μεταπολεμική περίοδο και η σημερινή περίοδος είναι ίσως μια από τις πιο δύσκολες. Είναι σημαντικό να έχουμε υπόψη ότι υπάρχει

ένα τμήμα της γαλλικής κοινής γνώμης που βλέπει με αρκετό σκεπτικισμό την Αμερική και ένα ακόμα πιο μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης (κάπου 80% πριν λίγο καιρό) που είναι εναντίον του Τραμπ. Ο Μακρόν πιθανόν να θεωρεί ότι είναι πολιτικά επωφελής μια σκληρή στάση έναντι του Τραμπ. Παρομοίως, και ο Τραμπ πιθανόν να πιστεύει ότι πολιτικά κερδίζει από τις σκληρές του δηλώσεις για Ευρωπαίους εταίρους των ΗΠΑ. Προς το παρόν, σε επίπεδο πολιτικής δεν φαίνεται να αλλάζουν τόσο πολλά πράγματα.
- Πού θα οδηγήσει την Ευρώπη ο ανερχόμενος Λαϊκισμός;
- Όπως σας είπα, το πολιτικό πεδίο είναι αρκετά ρευστό και, επομένως, είναι νωρίς για προβλέψεις. Άλλωστε, δεν υπάρχουν ακόμα κάποιες γενικές τάσεις στην Ευρώπη. Στη Γερμανία, και μετά από μια μακρά διακυβέρνηση Μέρκελ, η εθνο-λαϊκιστική Δεξιά δείχνει να καλπάζει. Στη Βρετανία ο Farage και το κόμμα του έχασαν τις εκλογές αλλά κέρδισε ο Johnson. Στην Ιταλία η συμμαχία των δεξιών και κάπως αριστοτών λαϊκιστών κατέρρευσε. Στην Ελλάδα η πρώτη ριζοσπαστική αριστερή κυβέρνηση στην Ευρώπη αποδείχθηκε πιο μετριопαθής από όσο πολλοί, και ενδοχόμενος και οι ψηφοφόροι της, ανέμεναν. Δεν βγαίνει κάποια γενική τάση από αυτά τα δεδομένα.
- Στην Ελλάδα ηττήθηκε και η Χρυσή Αυγή, μελετάτε το κόμμα εδώ και πολλά χρόνια, το περιμένετε;
- Σε μια περίοδο που υπάρχει μεγάλος προβληματισμός για την πορεία και το μέλλον της Δημοκρατίας, η ήττα της Χρυσής Αυγής δίνει μια πιο αισιόδοξη νότα για τα πολιτικά πράγματα. Η φιλελεύθερη Δημοκρατία δείχνει να έχει περισσότερες αντο-

Γεγονός του 2020 είναι οι αμερικανικές εκλογές

- Το 2020, μια χρονιά δισετήχ, τι θα φέρει;
- Για τους λόγους που ήδη ανέφερα, νομίζω πως το γεγονός της χρονιάς θα είναι οι αμερικανικές εκλογές. Η μάχη για το χρίσμα των Δημοκρατικών, η δίκη του Τραμπ στη Γερουσία αλλά κυρίως οι προεδρικές εκλογές Νοεμβρίου θα είναι αναπόφευκτα στο επίκεντρο της επικαιρότητας.
- Ποια νομίζετε ότι θα είναι η έκβαση αυτών των εκλογών;
- Πολλά θα εξαρτηθούν από το ποιος

θα είναι ο αντίπαλος του Τραμπ. Οι βασικοί διεκδικητές του χρίσματος των Δημοκρατικών έχουν αρκετά διαφορετικό προφίλ και πρόγραμμα. Έχουν έκαστος και αρκετά μειονεκτήματα έναντι του Τραμπ. Πριν ξεκαθαρίσει η υποψηφιότητα των Δημοκρατικών είναι νωρίς να λεχθεί οτιδήποτε.
- Πού θα κριθούν οι εκλογές;
- Οι εκλογές στις ΗΠΑ κρίνονται συνήθως από την κατάσταση της οικονομίας, που επί Τραμπ είναι αρκετά καλή, εν μέρει λόγω της επίδρασης των φορο-απαλλαγών των προηγούμενων ετών. Αυτές οι εκλογές θα κριθούν επίσης από την απήχηση της αρκετά αμφιλεγόμενης παρουσίας του Τραμπ και του τρόπου που πολεπιτεύεται. Και από την αξιολόγηση της αβεβαιότητας που έχει δημιουργήσει η ηθική του σε σχεδόν όλες τις διμερείς σχέσεις των ΗΠΑ.
- Και στην Κύπρο τι να αναμένουμε;
- Πέραν των ζητημάτων που προκύπτουν σε σχέση με την ΑΟΖ, θα έχει ενδιαφέρον η επιτυχής ολοκλήρωση της εφαρμογής του ΓΕΣΥ και η προσπάθεια για εκσυγχρονισμό διαφόρων θεσμών, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, του δημόσιου τομέα και των Δικαστηρίων.
- Θα πετύχει αυτή η προσπάθεια;
- Υπάρχει ένα παράθυρο ευκαιρίας για να προχωρήσουν αυτά τα θέματα πριν κλείσει η Βουλή το καλοκαίρι του 2020. Μετά θα έχουμε μάλλον μπει σε προεκλογική για το 2021 και θα είναι δύσκολο να επιτευχθεί συναίνεση. Ακόμα και αν επιτευχθούν, όμως, αυτές οι αλλαγές, δεν νομίζω να θεραπεύσουν τις θεσμικές παθολογίες που αντιμετωπίζει σήμερα η Δημοκρατία

στην Κύπρο. Δεν νομίζω να αλλάξουν την πορεία διάβρωσης της Δημοκρατίας από τη συστημική έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας και από τις νομιμοποιημένες μορφές διαφθοράς που υπάρχουν στο σύστημα.
- Ανησυχείτε για το μέλλον της Δημοκρατίας;
- Ανησυχώ για την ποιότητα της Δημοκρατίας, τόσο στην Κύπρο όσο και αλλού. Υπάρχει και μια μεγάλη επιστημονική συζήτηση για αυτό το θέμα. Το ότι κάποιος εδώ συζητούν την επιμήκυνση ηθικών εκλεγμένων αξιωματόχων έναντι της αποδοχής αλλαγών στην Τοπική Αυτοδιοίκηση δείχνει πόσο εύκολα «παίζουμε» με βασικούς δημοκρατικούς θεσμούς και ενισχύει τις όποιες ανησυχίες για την κατάσταση της Δημοκρατίας.
- Η Δημοκρατία στον κόσμο δείχνει να αντέχει, όμως, αν κρίνουμε και από την περίπτωση της Ελλάδας;
- Ναι, σε αρκετές περιπτώσεις αντέχει, σε άλλες όχι. Δεν φαίνεται όμως να γίνεται καλύτερη, ούτε δικαίωτη. Επομένως, βρισκόμαστε σε μια κατάσταση που υπάρχουν αυξημένες προδοκίες για την ποιότητα της Δημοκρατίας σε συστήματα που, στην καλύτερη περίπτωση, μένουν στάσιμα. Αυτό το κενό προσδοκίων ενδοχόμενος να υπάρχει και στην Κύπρο. Και ενδοχόμενος να εξηγήσει τα μεγάλα επίπεδα αποχής, κυρίως των νέων. Και, σε ορισμένες περιπτώσεις, την άνοδο του λαϊκισμού.
- Από πού αντλείτε αισιοδοξία για την Κύπρο το 2020;
- Από τους νέους ανθρώπους, τους φοιτητές μας, που συνεχίζουν να αγαπούν και να προσπαθούν για το σύνολο.

Ακόμα και αν επιτευχθούν, όμως, αυτές οι αλλαγές, δεν νομίζω να θεραπεύσουν τις θεσμικές παθολογίες που αντιμετωπίζει σήμερα η Δημοκρατία στην Κύπρο